

Tapahtumat projekti- sekä työpajamuotoisen koulutuksen oppimis- ympäristönä

Antti Stöckell | Lapin yliopisto, taiteiden tiedekunta

Kokemukseni on, että erilaiset tapahtumat luovat oivallisen oppimisympäristön työelämää lähellä olevalle opiskelulle. Olemme järjestäneet ja toteuttaneet taidetapahtumia, joissa kaikki elementit, kuten tapahtuman tarkoitus ja sisältö, ovat olleet omissa käsissämme. Toisaalta olemme olleet mukana laajemmissa tapahtumissa toteuttamassa jotain osatapahtumaa tai luomassa tapahtumaympäristöjä muiden tarpeisiin.

Jäänveiston työkaluja. Kuva: Inka Holck, 2022.

Olen toiminut Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa taidekasvatuksen alan maisterivaiheen projektimuotoisen koulutuksen sekä eri koulutusaloille suunnattujen yhteisten työpajojen ohjaajana noin viidentoista vuoden ajan. Usein nämä työpajat sekä laajemmat projektiopinnot huipentuvat jonkin tapahtuman tai tapahtumaympäristön toteutukseen jossain maakunnassa. Tarkastelen, millaisen oppimisympäristön tapahtumien suunnittelu ja toteutus tai tapahtumiin osallistuminen luovat. Tapahtumia on erilaisia ja sitä myöten opiskelu niihin liittyen on myös hyvin monenlaista.

Tapahtumiin liittyy usein ainutkertaisen ja tilapäisten toimintojen, taideteosten tai muiden tilallisten ja visuaalisten elementtien toteutus ja rakentelu paikan, tarpeen ja olosuhteiden ehdoilla ja määräaikojen rajoissa (kuvat 1 ja 2). Tapahtuman osallistava ja yleisölle suunnattu taideosuus voi olla hyvin lyhytkestoinenkin, sisältäen monenlaista toiminnallisuutta ja erilaisia kohtaamisia. Suurin työ tehdään kuitenkin ennen tapahtumien toteutusta, suunnitteluvaiheen vuorovaikutteisissa prosesseissa yhteistyötahojen kesken.

Opintoprojektin ohjaus tapahtumassa

Tyypillisin tapa integroida opinnot tapahtumiin on projektimuotoinen opiskelu, joka voi jakautua useiden kuukausien ajalle jaksottuen suunnittelun, toteutuksen ja raportoinnin vaiheisiin. Taidekasvatuksen yhteisöprojektiurssin sekä Taide, ympäristö ja yhteisö -opintojen projektiurssin toteutus on usein liittynyt johonkin maakunnan tapahtumaan. Pitkäkestoiset projektiopinnot tarjoavat mahdollisuuden kiireettömään ja paneutuvaan suunnitteluun, jossa keskeistä

on vuoropuhelu eri toimijoiden kesken tarpeiden ja tavoitteiden äärellä, tapahtuman temaattisen sisällön sekä käytännön järjestyksen valmistelu. Vaikka kyseessä onkin opiskelijan omatoimisuuteen tähtäävä projekti-oppiminen, vaatii valmistelu ja toteutuksen tuotannollinen fasilitointi ohjaajalta valitun taidemuodon tuotannollista tuntevista ja opiskelijan oppimaan saattaminen alansa projektipedagogista osaamista (Jokela & Huhmarniemi, 2020).

Tyypillisesti projektissa on mukana 2–4 opiskelijan muodostama työryhmä, jota ohjaaja ohjaa rohkaisten samalla ryhmää itsenäiseen työskentelyyn ja keskinäiseen työnjakoon. Projektin toteutuksen suunnittelulle luo perustan paikkaan perehtyminen, tutustuminen tapahtumaan liittyviin toimijoihin, osallisiin yhteisöihin ja tarpeen mukaan niiden sosiokulttuuriseen tilanteeseen sekä erityisesti syventyminen tapahtuman kannalta keskeiseen ilmiöön ja temaattiseen sisältöön. Projektiopintojen kiinnittäminen tapahtumiin luovat näin edellytykset paikka- ja tilannesidonnaiselle sekä ilmiöpohjaiselle opiskelulle ja oppimiselle, joita Granö, Jokela ja Hiltunen (2018) kuvailevat kuvataideopetuksen ja koulumaailman yhteydessä ja Jokela (2016) sekä Hiltunen (2016) taidekasvatuksen alan opettajankoulutuksessa. Lisäksi opiskelua projektissa motivoi parhaimmillaan se, kun opiskelija voi tuoda oman jo olemassa olevan osaamisensa ja vahvuutensa mukaan sekä samalla ottaa haasteena uuden taidon tai menetelmän opettelun.

Työpaja ketterän osallistumisen muotona

Tapahtumiin liittyvien projektiopintojen rinnalla toinen paljon käytetty opintojen muoto on työpaja. Työpaja, ketterä ”työrukkanen”, otetaan käyttöön siinä vaiheessa, kun alku-

Kuva 1. Projektin toteutukseen sisältyy runsaasti suunnittelupalavereita ja yhteydenpitoa eri tahojen kesken. Pohjatyötä ja suunnittelua motivoivat mahdollisuus päästä harjoittamaan lopulta myös käytännöllisiä taitoja projektissa valitun taiteellisen ilmaisumuodon parissa. Kuva: Inka Holck, 2022.

Kuva 2. Ylen Aurora -tulevaisuustapahtuman ulkolavan jääveistosten viimeistelyä Levillä marraskuussa 2022. Aikataulultaan tiivis työpaja huipentui työmaavalojen vaihtuessa teosten valaisuksi ja Ylen kuvausryhmän hakiessa jo parhaita kuvakulmia seuraavan päivän tapahtumaan. Kuva: Inka Holck, 2022.

valmistelut ja perustan luovat suunnitelmat on luotu. Tämä puolestaan tapahtuu usein edellä kuvatuissa projektiopinnoissa. Projektityöryhmän taustoja ja ilmiötä kartoittavan työn tulokset otetaan tässä vaiheessa käyttöön ja työpajan voimin voidaan tuottaa esimerkiksi tarvittava tapahtumaympäristö valmiiksi sopivasti juuri ennen tapahtumaa. Työpajaan osallistuu tarpeen mukaan noin 8–20 henkilöä ja se koostuu kahdesta, kolmesta suunnittelutapaamisesta, muutamman päivän käytännön toteutuksesta sekä tiiviistä raportoinnista. Intensiivisen työpajan osallistujat tarvitsevat selkeät käytännölliset raamit suunnittelulle ja toteutukselle, mutta myös sopivasti motivoivaa vapautta tehtävän sisällä. Ohjaajan vankka kokemus taiteen ilmaisumuodoista, materiaaleista, välineistä ja työmenetelmistä on tällöin arvokasta mutta ei korvaamatonta – ainutkertaisissa tilanteissa, uutta kehiteltäessä myös ohjaaja itse on aina mukana oppimassa.

Työpaja voi ajoittua myös osittain tai kokonaan tapahtuman ajalle laajemmalle-

”Työpaja, ketterä ’työrukkanen’, otetaan käyttöön siinä vaiheessa, kun alkuvalmistelut ja perustan luovat suunnitelmat on luotu.”

kin yleisölle tarjottuna avoimena ja osallistavana aktiviteettina, kuten Hiltusen tässä teoksessa kuvailemana performatiivisena yhteismuotoutumisena. Stöckell (2016) kuvailee tällaista performatiivista toimintaa ohjaamissaan työpajoissa ympäristökonfliktiin kytkeytyvässä ristiriitoja ja jännitteitäkin sisältävässä tilanteessa. Työpaja voi tuottaa esimerkiksi kestoltaan useamman päivän mittaisen tapahtuman loppuhuipennuksen tai itse esityksenomaisen teoksen. Tällöin koulutukseen niin projekti- kuin työpajamuotoisestikin osallistuvat voivat tarvittaessa ottaa ohjaavan pedagogisen roolin suhteessa muihin osallistujiin, mikä on arvokas kokemus erityisesti tuleville taidekasvattajille ja soveltaville taiteilijoille.

Tapahtumien merkittävin ulottuvuus ja anti koulutukselle on niiden luoma aito työelämätilanne aikatauluineen, tavoitteineen ja kaikkein reunaehtoineen (esim. luvat,

toteutuspaikan poikkeusjärjestelyt, tilaajan tiukatkin vaatimukset), sekä todelliset toimijat, joiden kanssa yhteistyötä harjoitetaan. Projektimuotoinen koulutus päättyy toteutusvaiheen jälkeen aina laajaan raportointiin, jossa kuvataan ja arvioidaan toiminnan vaiheet ja tulokset. Raporteista välittyy usein juuri tämä aidon tilanteen opettavaisuus. Raporteissa kenties eniten kriittisiä pohdintoja synnyttäviä kokemuksia ovat tapahtumiin kytkeytyvien toimijoiden yhteistyön, vuorovaikutuksen ja viestinnän toimivuus ja sen laatu. Mutta juuri siellä, missä on koettu myös kitkaa ja vaikeuksia, syntyy todennäköisimmin uutta luovia ja eteenpäin suuntaavia kehitysideoita. ♪

Antti Stöckell on soveltavan kuvataiteen yliopistonlehtori Lapin yliopiston taiteiden tiedekunnassa. Hänen opetustyönsä keskiössä on taiteen integroiminen erilaisiin ympäristöihin ja yhteiskunnan toimintoihin. Taiteilijana ja tutkijana Stöckell on tarkastellut erityisesti luontoaktiviteetteihin kiinnittyvän kulttuuriperinnön murrosta maailman muuttuessa monella tapaa.

Lähteet:

- Granö, P., Hiltunen, M. & Jokela, T. (2018). Johdanto oppimisen tilanteisiin ja paikkoihin. Teoksessa P. Granö, M. Hiltunen & T. Jokela (toim.), *Suhteessa maailmaan: Ympäristöt oppimisen avaajina* (s. 5–13). Lapland University Press.
- Hiltunen, M. (2016). Astumisia virtaan. Teoksessa A. Suominen (toim.), *Taidekasvatus ympäristöhuolen aikakaudella. Avauksia, suuntia, mahdollisuuksia* (s. 200–212). Aalto ARTS Books.
- Jokela, T. (2016). Yhteisöllistä ympäristötaidekasvatusta Pohjoisessa. Teoksessa A. Suominen (toim.) *Taidekasvatus ympäristöhuolen aikakaudella. Avauksia, suuntia, mahdollisuuksia* (s. 69–83). Aalto ARTS Books.
- Jokela, T. & Huhmarniemi, M. (2020). Taiteilijan työ muuttuu: taideyliopistopedagogiikka vastaa muutokseen ja ohjaa sitä. Teoksessa T. Jokela, M. Huhmarniemi & J. Paasovaara (toim.), *Luontokuvaus soveltavana taiteena* (s. 21–37). Lapin yliopisto. <https://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2020050424766>
- Stöckell, A. (2016). Taidetta Ympäristökonfliktiin. Teoksessa A. Suominen (toim.) *Taidekasvatus ympäristöhuolen aikakaudella. Avauksia, suuntia, mahdollisuuksia* (s. 240–250). Aalto ARTS Books.